

ఎంక మాడుకోంది తారుకోడు ఎద
 కాళ్ళు అంటుకు పోతున్నాయి రెండు
 రోజులుగా తిండిలేక రామరావుకు (సాజం
 తడవిడుకోంది ఆకుగు ముందుకు నెయ్యి
 లేకపోతున్నాడు అయినా ఆ ఎండలో
 అగనూలేక భావంగా ముందుకు సాగుతు

న్నాడు ఆకలి దహించి వేస్తుంది ఆ
 ఆకలికి ముందూ వెనక, మంచి చెడూ
 ఏమీ తెలియబం లేదు ఆకూ అలము
 చెట్టూ, చేమా ఏదయినా సరే కబళించి
 వేద్దామన్నంత తపనగా వుంది. మెదడులో
 ఒక్క-తే అలోచన మెదులుతోంది ఎవ

రయినా పిలిచి విస్తరివేసి వచ్చెదన్నం పెడతారా? దిక్కులు చూస్తూ ముందుకు పొగాడు. ఇంక నడవడానికి కళ్ళు తిరుగు తున్నాయి. ఇంక కాస్త సాగితే వీరపించి పడిపోవచ్చు. ఎక్కడయినా కాస్తేవు కూర్చుంటే? ఎదురుగా ఉన్న ఇంటి అరుగు ఆకరిచింది. అరుగు ఎత్తుగా విళాలంగా ఉంది. లోపల ఉన్న బాదం చెట్టు వీడ ఓ మూల కొద్దిగా పడుతోంది విస్త్రోణంగా వెళ్ళి అక్కడ కూర్చున్నాడు. చొక్కాతో ముఖం తుడుచుకున్నాడు. కాస్త ప్రాణం కోలుకుంటూ న్నట్లని పించింది.

లోపల సందడిగా ఉంది ఏదో సందగ జరుగుతున్నట్లుంది. గొడవగా గోలగా ఉంది. అందరూ ఏదో సందడిగా మాట్లాడు కుంటున్నారు. పిల్లలు అరుస్తూ ఆడుకుంటున్నారు. ఏదో విందు జరుగబోతున్నట్లుంది. ఈ పూట ఇక్కడ భోజనం దొరుకుతుందా? ఎవరయినా తనని పిలిచి అన్నం పెడితే? ఆకతో లోపలికి తొంగి చూశాడు.

“ఎవరది?” ఎవరో గట్టిగా అరచారు. ఒక వ్యక్తి బయటికి వచ్చాడు. అతన్ని చూసి ఆశ్చర్యంగా గొంతు తగ్గించి “మప్పట్రా” అన్నాడు. రామారావు తెల్ల పోయి కాస్త తేరుకుని నిదానంగా చూశాడు. ఒకప్పుడు తన సహాధ్యాయి మధుసూదన రావు. ఇప్పటి స్థితిలో అకనికంట బడటం తనకెంతో అపమానంగా వుంది. దుమ్ము

నిండిన బట్టలు, వీరపించిన శరీరం, నోరు తెరచి అన్నం అడుగువలసిన దైవ్యం! కొయ్యబారి నోట మాటలేక పూరుకు న్నాడు. అతను మళ్ళా ఆడిగాడు. “ఎందు కురా ఇలా వచ్చావ్?”

కాస్త తేరుకుని రామారావు సమాధానం చెప్పాడు వీరసంగా “ఎండగా వుంది, కాస్తేవు కూర్చుంటాను.”

మధు “సరే” అన్నాడు. నిర్లిప్తంగా లోపలికి వెళ్ళిపోతున్నాడు. “ఒరేయ్!” అన్నాడు రామారావు సగం చచ్చి, మధు వెనక్కి తిరిగి చూశాడు. “ఏంరా?” అన్నాడు.

రామారావు విక్కెమొహంతో అన్నాడు “ఈపూట ఇక్కడ భోజనం పెట్టిస్తానా?” ఆకతో ఆతని కళ్ళు ఒక్క ఊణం తళ తళా మెరిశాయి. మధు ముఖం తెల తెలా పోయింది. సందేహంగా అన్నాడు, “ఏమోరా, ఇది మా యిల్లు కాదు. వీళ్ళు మాకు తెలిసినవాళ్ళు. నేనూ ఇక్కడికి ఆతిధిగా భోజనానికి వచ్చాను. ఈ ఇల్లు గలాయనకు కొత్తగా పాప వుట్టింది. ఇవ్వాల బారసాల జరుగుతోంది. ఇంకా విందు భోజనాలవరేడు.”

రామారావు ముఖం నిరాశతో నిండింది. మధు మళ్ళా అన్నాడు. “అయినా కాస్తేవు కూర్చో. వీలు చూసి మళ్ళా చెబుతాను” అంటూ లోపలికి వెళ్ళిపోయాడు. రామారావులో మళ్ళా కాస్త ఆక మొలకెత్తింది. అన్నం పెడతారేమోనన్న ఆక కలగనే

అనాడు ముఖ నన్ను నిలంగా ప్రేమించిన ఛాన్సెలేటి.
 నా సుఖమే కోరిన ఛాన్సెలేటి మీ భావనే
 చేసుకునే చానివా!

ఆకలి రెండింతలై భరించలేనంతయింది. తట్టుకోలేని తవన పడుతూ గోడకు జార్ల బడి కూర్చున్నాడు.

ఎవో ఆలోచనలు సాగుతున్నాయి. తమ పట్టభద్రుడై మూడేళ్ళయింది. మూడేళ్లుగా వుద్యోగం కోసం ప్రయత్నిస్తున్నాడు. ఎక్కడా దొరికే అవకాశం కనబడలేదు. తిరిగి తిరిగి ఉన్నది కాస్త ఖర్చు కావడం, మనస్సు శిథిలం కావడం మిగులుతోంది. ఇంట్లో ముసలి కల్లి తనూ తప్ప ఇంకెవరూ లేరు. కండ్రి చిన్నప్పడే పోయాడు. ఉన్న రెండు ఎకరాలు అమ్మి కల్లి తనకు పదువు చెప్పించింది. అందరితో తన వాద్యక తీరినట్లు, ఇక భారమంతా రామా రావుదే అన్నట్లు, కాళ్లు చావుకు కూర్చుంది.

అవును అంతకన్నా ఆమె ఏం చేస్తుంది? ఇంక పోషణ భారమంతా తవదే. తనూ కాయకత్తులా ప్రయత్నిస్తున్నాడు. ఎక్కడయినా జనాను పన్నెనా దొరికితే చేద్దామని. కాని ఏం లాభం? అది కూడా యిప్పించే వాళ్లు లేరు. తనకు బంధువర్గంలో ఎవరూ వుద్యోగస్థులు లేరు. అడుకునేవాళ్లు లేరు. ఈరోజు ఇంట్లో ఒక్కొక్క వస్తువూ అమ్ముకు తినబడుతుతోంది గిన్నెలు గరిటలు కూడా కంటికి కనిపించకుండా పోతున్నాయి. మొన్న రెండు రోజులు వియ్యం లేక అమ్మ చిలకడ దుంపలు వుడకబెట్టి పెట్టింది. అవి ఒకరోజు తిన్నాడు. కడుపు నొప్పి వచ్చింది. మళ్ళా నయంవలేదు. అప్పడెప్పుడో కంద మూలాలు మాత్రం

తిని మరి ప్రహరులంతా ఎలా సంతోషంగా తృప్తిగా బ్రతికారో? తనకు ఆ డంపలు సరిపడలేదు. ఇంట్లో వుండి పూరికే అమ్మవదే బాధ చూడలేక, ఏమీ చెయ్యలేక రెండు రోజులుగా ఇల్లు వదిలి పెట్టి తిరుగుతున్నాడు. తిండిలేక నిద్రలేక ప్రాణం కడబట్టింది.

ఎవరో వచ్చి వీధి తలుపు వేళాడు. లోపల వద్దన అడుగుతేంది. భోజనాలు చేస్తున్నట్టున్నారు. వంటల వాసన వాకి ఢోకి వస్తోంది. రామరావుకు ఆశలి ఎక్కువై తపన ఎక్కువయింది. అలా అందరూ అనందంగా లోపల పోంచేస్తూ వుంటే కాను ఒక్కడూ అలా ఎవరైనా తమ్ము కూడా బోజనానికి పిలుస్తారేమోనని ఆశపడతూ ఎడరు చూస్తూ కూర్చోటం ఏదో అవమానంగా, చిన్నకనంగా ఉంది. అతన్ని ఎవరూ పిలవలేదు. కాస్సేవటికి బోజనాలు పూర్తయాయి. కాస్త సద్దు మణిగింది. అందరూ కాంటూలాలపేస్తూ కాస్త మౌనంగా భుక్తాయాసం తీర్చుకుంటున్నారు కాబోలు! ఎవరో వచ్చి ఎంగిలాకులు బైట పడపేసి వెళ్ళారు. వాకిలి అంతా మురికిగా వుంది. ఇంక ఆ అరుగు మీద కూర్చోటానిని అసహ్యంగా వుంది. ఎంతకూ తన పేషివాతుడు మళ్ళా బయటకు రాలేదు. చాలాపేపు ఎడరు చూసి అగలేక కానే లేచి వీరసంగా లోపలకు ఒక్క అడుగు వేళాడు. అడుగు పెట్టగానే ఎవరో కర్కశంగా ఒక్క అరుపు అరచారు.

“ఎవరు మమ్మో?” అని. అతనికేం మాట్లాడాలో తెలియలేదు. తడబడుతూ అన్నాడు, “మధు భోజనం పెట్టిస్తానన్నాడు” అని. ఆ వ్యక్తి ఎవరో మళ్ళా అరచాడు. “ఇప్పుడేమి భోజనం! ఇక్కడ అందరి భోజనాలు అయినాయి. ఇప్పుడేం లేదు వెళ్ళు” అని. రామారావుకు గొంతులో వుండబుట్టినట్లయింది. మాటరాలేదు. మధు లోపల ఎక్కడ వున్నాడో? అతని కోసం ఎదురు చూడాలని కూడ తోచలేదు. నిస్పృహతో బయటకువచ్చి తోవ పట్టాడు.

“ఎక్కువ కాలం బ్రతకడలదు కుంటే అహారము విషయంలో విదిగా నియమాల్ని పాటించవలెను.”
—ప్రాంకిన్.

వీరసంగా అడుగులు వేస్తూ ముందుకు సాగాడు. పరాయి ఇంటి ముందు పట్టెడన్నం కోసం ప్రాధేయపడి నిస్పృహ, అవమానము పొందిన తన పేదరికానికి మనసు కుమిలింది. కళ్ళలో వీరు తిరిగింది. కాస్త దూరంలో ఒక మర్రిచెట్టు వుంది. క్రింద వీడ విశాలంగా, చల్లగా వుంది అక్కడకు వెళ్ళి చతికిల బడ్డాడు. ఆ చెట్టు కింద, ఆ ఎండలో ఓ ముసలిది కూర్చుని ఉంది. జుట్టంతా నెరసిపోయి చింపిరి చింపిరిగా వుంది ఒక పన్నెనా వుందో లేదో ఒట్టి బోసినోరు. ఒళ్ళంతా

చర్మం వదిలిపోయి ముడితలు వడి ఉంది. ముందర ఒక గోనె నంచి మీద అరటి పళ్ళు రెండేసి రెండేసి కుప్పలుగా పేర్చింది. అవి అమ్ముతుంది కాబోలు? ఆ పళ్ళు వల్లగా వాడిపోయి వున్నాయి. అయినా అవి కొనుక్కోవాలన్నా తన దగ్గర దమ్మిడీ లేదు. అతన్ని చూసి అవ్వ అడిగింది, “ఒళ్ళు బాగా లేదా?” అని. అతనన్నాడు: “అది కాదు ఆకలి వేస్తోంది” అని. ఆమె తెండు పళ్ళు తీసి చేయ్యి ముందుకు చాపింది. “ఇవిగో ఇవి తిను” అన్నది ఆస్వాయంగా. అతను పళ్ళుండు కున్నాడు ఆస్వాయంగా. సందేహిస్తూ అన్నాడు “నా దగ్గర దమ్మి లేదు.” ఆమె లక్ష్యవెట్టలేదు. నిర్లక్ష్యంగా అన్నది. “పోనివ్, పళ్ళ ఇద్దువులే” అతను ఆ పళ్ళు తిన్నాడు. కాస్త ప్రాణం కడుబదింది. అవ్వ తన పక్కమన్న చెంబుతో వీళ్ళు యిచ్చింది. అతను కాగాడు గడ గడా ఎన్నడూ వీళ్ళ రుచి ఎరగనట్లు! అతను అన్నాడు. “మళ్ళా వస్తాను. వీ దమ్మిలు లెస్తాను” అని. ఆమె ఆస్వాయంగా నవ్వింది. అతనికి అప్పుడప్పుడు తన తల్లి తనకేపి ఆస్వాయంగా ప్రేమగా చూడటం గుర్తు వచ్చింది. మెల్లగా లేచి వెళ్ళిపోయాడు, మనస్సులోనే అవ్వకి నమస్కరించుకుంటూ!

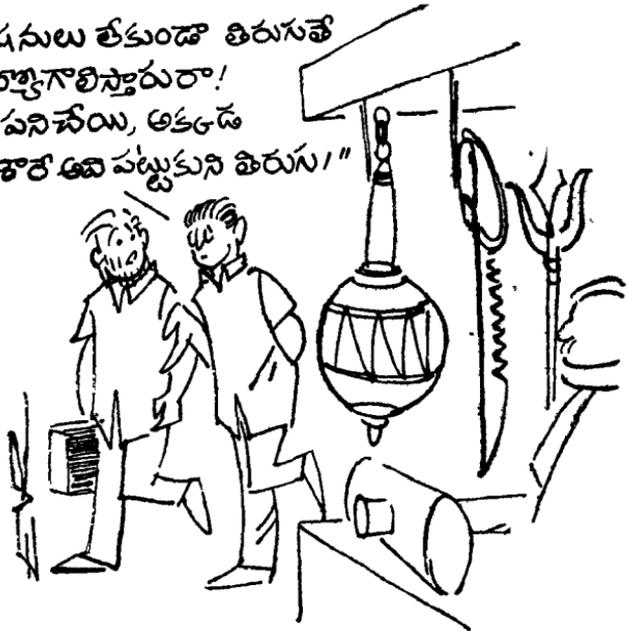
* * *

అవి జరిగి ఏడాదయింది. ఆ తరువాత అతనికి వుద్యోగం దొరికింది. వంద

రూపాయలు జీతం. ఇప్పుడు ఉపవాసాలు చెయ్యవక్కరలేదు. ఆకలితో అలమటించ వక్కర లేదు, వచ్చే జీతం ఒక్కపూట బోజనానికి సపోతుంది. పోషించవలసిన వాళ్ళు లేరు. తల్లి పోయింది. కాను ఒక్కడూ! ఏదో పగలంతా పనితో పని పోతుంది. రాత్రి ఒంటరికనంతో ఆరోప వలతో గడుస్తుంది. శరీరానికి ఆకలి బాధ పోయింది. అది ఇంక బాధ వెట్టటంలేదు. కాని మనస్సుకు విపరీతమైన ఆకలి పెరిగింది. అది క్షణం ఉరట నివ్వటం లేదు. ఈ జీవితంలో ఎన్నో రకాల ఒకళ్ళు! అన్నం కోసం ఆకలి, స్నేహం కోసం ఆకలి ఒంటరితనం భరింపలేక మరొక ప్రాణి కోసం ఆకలి, ఆవేదనలతో శిధిల మయ్యే మనస్సుకు ఆస్వాయత కోసం ఆకలి, ఎన్ని ఉన్నా ఏదో రకమైన ఆకలి బాదిస్తూనే వుంటుంది. శాంతి లేదు. అమ్మ పోయినప్పటి నుంచి అతనిని ఒంటరితనం బాధిస్తోంది. తినడానికి తిండి ఉన్నా, మనస్సుకు వుల్లాసం లేదు. అప్పుడప్పుడు ఆ అరటి పళ్ళిచ్చిన అవ్వ గుర్తుకు వస్తుంది. ఆమె కళ్ళలో కనిపించిన ఆస్వాయత ఎదో మనస్సుకు చల్లగా ఊరటగా ఉంటుంది.

ఒకరోజు ఆ చెట్టు దగ్గరకు వెళ్ళాడు. ఆమెకు ఆ పళ్ళు ఖరీదు రెండణాలు ఇవ్వా లని ఎన్నాళ్ళగానో అనుకుంటున్నాడు. కాని పడలేదు. ఆవేళ ఆ చెట్టు దగ్గర అవ్వలేదు. ఎవరో చిన్న కుర్రవాడు

“రెక మండేషనులు త్తుకుండా తిరుసుతే
 ఎవరు ఉద్యోగిస్తారురా!
 పాని ఒక పనిపేయి, అక్కడ
 ప్రలాడ దోశారే అవి పట్టుకుని పిరుసు!”

వున్నాడు. నల్లగా బక్క చిక్కి వున్నాడు. మాసిన చొక్కా, పొట్టిగా పొట్టవాకా వుంది. క్రింది తాగమంతా నగ్గుమే! ఒక్కడూ మట్టిలో ఆడుకుంటున్నాడు. రామారావు దగ్గరగా వెళ్ళి అడిగాడు: “ఇక్కడ అరటివళ్ళు అమ్ముతూ ఓ అవ్వ వుండేది. ఏదీ?” అని. ఆ కుర్రాడు తెల్ల తోయినట్లు చూశాడు.

“ఎమో తెలవదు” అన్నాడు నిర్లిప్తంగా. రామారావుకు నిరాశ కలిగింది. ఇంత ఊళ్లో ఇప్పుడా అవ్వను ఎక్కడని వెతికి వట్టుకోవటం? అనలు బ్రతికి వుందో లేదో? శాశ్వతంగా ఆ అవ్వకు రెండణాలు

బాకీ వుంటాడు కాబోలు! నిన్నుహతో వెనక్కు మళ్లాడు. ఆ కుర్రాడు దీవంగా ఏలిచాడు, “బాబూ.” రామారావు ఒక్క ఊణం ఆగి కుర్రాడికేసి చూచాడు.

“బాబూ, ఒక్క అణా ఇయ్యి.”
 “ఎండకూ” అన్నాడు ఆతను.
 “ఆఖరి—”

ఆతను వంతోషంగా చేతిలో వున్న రెండణాలు ఆ కుర్రాడ చేతిలో పెట్టాడు. ఆ ఏల్లవాడి ముఖం వెన్నెల కాంతితో వెలిగింది. వాడి ఆనందానికి అూతులేదు. ఆ ఊణం రామారావుకు అవ్వ బోసి నోటితో ఆప్యాయంగా నవ్వుతున్నట్లని పించింది. ఆతని మనస్సు తేలిక పడింది. *